

บทที่ ๓

ความเชื่อที่ปรากฏในคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ล้านนา

จากการที่ได้ศึกษาสาระสำคัญของคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ล้านนา ทำให้ผู้ศึกษา ได้ค้นพบเกี่ยวกับความเชื่อ ที่ปรากฏในคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ล้านนา ซึ่งมีอยู่หลายอย่าง หลายประการ ความเชื่อเหล่านั้น คนล้านนาได้ยึดเอามาเป็นแบบแผน และนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และสามารถนำมาสร้างเป็นกระบวนการของวัฒนธรรมที่ดีงาม ให้เกิดขึ้นในสังคม คนล้านนาได้อย่างมีคุณค่า และมีความสุข ความเชื่อที่ปรากฏในคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ฉบับนี้มีประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

- ๓.๑ ความเชื่อเกี่ยวกับวันสังขานต์ล่อง
- ๓.๒ ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญให้ทาน
- ๓.๓ ความเชื่อเกี่ยวกับการพยากรณ์อากาศ
- ๓.๔ ความเชื่อเกี่ยวกับการถวายธรรมประจำปีเกิด
- ๓.๕ ความเชื่อเกี่ยวกับการถวายธรรมประจำวันเกิด
- ๓.๖ ความเชื่อเกี่ยวกับทิศในการสละผมในวันขึ้นปีใหม่

๓.๑ ความเชื่อเกี่ยวกับวันสังขานต์ล่อง

หากพิจารณาความเชื่อเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์จะพบว่า นับตั้งแต่ในสมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน จะมีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ตลอดจนพิธีกรรมต่าง ๆ อีกมากมายหลายประการ ซึ่งในขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และพิธีกรรมเหล่านั้น เป็นส่วนหนึ่งที่อยู่คู่กับประเทศไทยทุกภาคส่วน เช่นเดียวกับเทศกาลสงกรานต์หรือปีใหม่ของชาวล้านนา ซึ่งล้วนเกิดมาจากนิยายปรัมปราที่นักปราชญ์ในอดีต ได้รจนาบันทึกลงไว้ในใบลาน และได้ศึกษาเล่าขานสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้ชาวล้านนามีความเชื่อ ขอมรบนับถือ และปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับวันสังขานต์ล่อง หรือวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งในคัมภีร์ได้กล่าวถึงวันสังขานต์ล่อง หรือสังขานไป (เคลื่อนย้าย) ว่า

พระสุริยเทพบุตร^๑ ย้ายจากราศีเมษ คนทั้งหลายกล่าวว่า สังฆานต์ต้อง ไปวันอาทิตย์ สังฆานต์ขึ้นาค ยานพาหนะรถ ไปในยาม ๓^๒ (คือ เวลาตั้งแต่ ๐๕.๐๐ น.- ๑๐.๓๐ น.) มือหนึ่งถือแก้ว อีกมือหนึ่ง ถือโล่ จากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก นางผู้รับนั้นยืนไป ชื่อว่า “นางแพงสี” ในปีนั้น จะเกิดสงคราม แมลงหนอนจะกัดกินข้าวในนา ฝนตกไม่ทั่วหน้า จักแพ้ศัตรู ๔ เท้า คือ ช้าง ม้า วัว ควาย จะมีการตายเกิดขึ้น ส่วนผู้คนจะเจ็บป่วย ข้าวของจะเสียหาย เกลือจะแพง ไม้ยางเป็นใหญ่ แก้วไม้ทั้งหลาย ขวัญข้าวอาศัยไม้ไผ่ และศัตรู ๔ เท้า จะมีราคา ผู้ใด เกิดวันพุธจะมีเคราะห์ใหญ่ ผู้เกิดวันเสาร์จะมีลาภ

หากว่าสังฆานต์ต้องไปวันจันทร์ ชื่อว่า มัคโคสังฆาน จีครุทไป จากทิศตะวันออกไปสู่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ ไปยาม ๔ (คือ เวลา ๑๐.๓๐ น. – ๑๒.๐๐ น.) มือซ้ายวางที่ตัก มือขวา ถือคันชั่ง อีกนัยหนึ่งว่า มือหนึ่งถือดาบ มือหนึ่งถือโล่ นางผู้รับนั้น ของ ๆ หรือนั่งโหม่งไป ชื่อว่า “นางมะโน” ในปีนั้นจะมีมาก คนมักล้มเจ็บอยู่ไม่ค่อยเป็นสุข ฝนตกไม่มาก ข้าวกล้าดีเป็นบางที่ ไม้กุ่มเป็นใหญ่ แก้วไม้ทั้งหลาย ขวัญข้าวพึ่งไม้มะเดื่อ ผู้ใดเกิดวันเสาร์จะมีเคราะห์ใหญ่ ให้รับสะเดาะเคราะห์ โดยการปล่อยนก ปล่อยเต่า ผู้ใดเกิดวันพุธจะมีโชคลาภ ของเหลือของเขียวจักแพง ของลาย จะถูกแล

หากว่าสังฆานต์ต้องไปวันอังคาร ชื่อว่า โนรัสสะ สังฆานจีศิยักขไป จากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ไปยาม ๕ (คือ เวลา ๑๒.๐๐ น.- ๑๓.๓๐ น.) มือซ้ายท้าวคาง มือขวาถือหว่านเหล็ก อีกนัยหนึ่งว่า มือหนึ่งถือดาบศรีกัญไชย มือหนึ่ง ถือแก้ว นางผู้รับเอานั้น ชื่อว่า “สมมะนา” นอนคว่ำรับเอา ต้นปีฝนมีเยอะ กลางปีไม่ค่อยมี ข้าวไร่ข้าวนาจะเสียหาย ผลไม้ไม่ให้ผลตก เกลือจะถูก ของแดงจะแพง แพ้คนท้อง จะเกิดโรคระบาด ศัตรูตัวมีปีก คือว่าไถ่นกแมลงภู่ จะมีเยอะ ไม้กิมาน เป็นใหญ่แก้วไม้ทั้งหลาย ขวัญข้าวพึ่งไม้้อยช้าง คนผู้เกิดวันอาทิตย์ จะมีเคราะห์ใหญ่ ให้รับบูชาสะเดาะเคราะห์เสีย คนที่เกิดวันจันทร์ จะมีโชคลาภ

หากว่าสังฆานต์ต้องไปวันพุธ ชื่อว่า มันทะคินีรี จากทิศตะวันออกไปทิศใต้ สวมรองเท้า สวมหมวก มือซ้ายถือโล่ มือขวาถือดาบ นางผู้รับเอานั้น ชื่อว่า “นางมณฑา” นั่งคู่เข้ารับเอา ฝนตกไม่ทั่วฟ้า ต้นปีมีน้อย ทำปีมีเยอะ ข้าวไร่ข้าวนาเอาแน่นอนไม่ได้ ผลไม้ไม่ตก เกลือแพง น้ำอ้อยถูก ปีนั้นมักแพ้สมณะพราหมณ์ ขุนเมืองจักตกต่ำ ไม้สะเดาเป็นใหญ่แก้วไม้ทั้งหลาย ขวัญข้าวพึ่งไม้ค้ำ ปีนั้นศัตรู ๔ เท้าจะแพง ของเขียว ของดำ ของขาว ของเหลือของจะแพง ของแดงจะถูกแล ผู้เกิดวันศุกร์จะมีเคราะห์ใหญ่ ให้บูชาเคราะห์เสีย ผู้เกิดวันจันทร์จะมีโชคลาภ

^๑ พระสุริยเทพบุตร หมายถึง ดวงอาทิตย์ในแต่ละวัน.

^๒ หมายถึง ไปยามในที่นี้ หมายถึง เป็นการนับของวันทั้ง ๗ คือ วันอาทิตย์, วันจันทร์, ๑ เป็นการนับเวลาเพื่อหาปีใหม่ หรือวันใหม่.

หากว่าสังฆานต์ล่องไปวันพฤหัสบดี ชื่อว่า **มนฺธสังฆาน** นั่งตะแคงบนปราสาท ตั้งกลางหลังม้าไปยาม ๗ (คือ เวลา ๑๕.๐๐-๑๖.๓๐ น.) มือขวาถือดาบ มือซ้ายถือวี จากทิศตะวันตก ไปทิศตะวันออก นางผู้รับเอา ชื่อว่า “**กัญญา**” นั่งคุกเข่ารับเอา ฝนฟ้าตกส่มำเสมอ ข้าวไร่ข้าวนาดี ผู้เป็นใหญ่จะมีอันตราย ช้างม้าจะตาย ข้าราชการอยู่ดีมีสุข ขุนนางผู้ใหญ่ ปุโรหิตพระสงฆ์ จะเป็นทุกข์ พ่อค้าสัญจรจะมีเคราะห์ใหญ่ ไม้สักเป็นใหญ่แก่ไม้ทั้งหลาย ขวัญข้าวฟุ้งคั่นมะพร้าว ผู้เกิดวันอาทิตย์จะมีโชคลาภ ผู้เกิดวันศุกร์จะมีเคราะห์ใหญ่ ให้นุชาพระธาตุเจดีย์ ของขาว ของแดงจะแพง ของเลียงจะถูก

หากว่าสังฆานต์ล่องวันศุกร์ ชื่อว่า **มะธสังฆาน** จีวไปยาม ๑ (คือเวลาตั้งแต่ ๐๖.๐๐ น.- ๐๗.๓๐ น.) มือซ้ายเท้าที่นั่งไป มือขวากุมท้อง อีกนัยหนึ่งว่า ถือค้อนนั่งไป จากทิศตะวันออกเฉียงใต้ ไปทิศตะวันออกเฉียงเหนือ นางผู้รับเอา ชื่อว่า “**รินทา**” นั่งกระโหย่งรับเอา ในปีนี้ ฝนมีไม่มาก หนองกักกินข้าว อันตรายจะเกิดมีแก่สมณะชีพรามณ์ หญิงชายทั้งหลายจะมีเคราะห์ ไม้สะเดา เป็นใหญ่แก่ไม้ทั้งหลาย ขวัญข้าวฟุ้งไม้พุทรา ผู้เกิดวันอังคารจะมีโชค ผู้เกิดวันศุกร์จะมีเคราะห์ใหญ่ ให้นุชาต้นศรีมหาโพธิ์ ปลายร้าเกลือจะแพง เมียงหมากพลูจะถูก

หากว่าสังฆานต์ล่องไปวันเสาร์ ชื่อว่า **มรณสังฆาน** จีปราสาทลงไป จากทิศตะวันออกเฉียงใต้ ไปทิศเหนือ ไปยาม ๒ (คือเวลาตั้งแต่ ๐๗.๓๐ น.-๐๘.๐๐ น.) มือซ้ายถือคบเพลิง มือขวาถือไม้เท้า อีกนัยหนึ่งว่า มือหนึ่งถือขวาน มือหนึ่งถือค้อนเหล็ก นางผู้รับเอานั้น ชื่อว่า “**ยาวา**” นั่งกระโหย่งรับเอา ฝนตกไม่ทั่วหน้า แมลงหนอนมีเยอะ ไฟจะไหม้บ้านไหม้เมือง หมากเกลือจะแพง อ้อย ฝ้าย พอประมาณ ข้าวจะมีราคา ผู้เกิดวันอาทิตย์จะมีโชคอยู่ดีมีสุข ผู้เกิดวันศุกร์ จะทุกข์ใจ เพราะเคราะห์ร้ายจะเกิดมี ให้รับนุชา (หรือสะเดาเคราะห์เสีย) ของเขียว ของดำจะแพง ของขาว ของลายจะถูก ไม้ก้อมก่อเป็นใหญ่แก่ไม้ทั้งหลาย ขวัญข้าวฟุ้งไม้้อ แมปีของสังฆานต์ เป็นนกยูงคำ แร้งเฝ้าเดือน จันทร์เฝ้าแผ่นดิน นางผู้ชื่อว่า กัญญาเฝ้าอากาศ ผู้หญิงเป็นใหญ่แก่คนทั้งหลาย กระจ่ายเป็นใหญ่แก่สัตว์ ๔ เท้า แร้งเป็นใหญ่แก่สัตว์มีปีก”

๓ ปรากฏในคัมภีร์ ไบลานที่ ๑๐ - ๑๖.

ความเชื่อเกี่ยวกับวันสังขานต์ล่อง หรือ สังขารไปในที่นี้ หมายถึง การที่พระอาทิตย์เคลื่อนย้ายเข้าไปในจักราศีหนึ่ง ความจริงการเคลื่อนย้าย ระหว่างรอยต่อของเดือน จะมีอยู่ทุกเดือน แต่ในช่วงที่ดวงอาทิตย์เคลื่อนย้ายสู่ราศีเมษ ในเดือนเมษายน จะเรียกพิเศษว่า “วันมหาสงกรานต์” เพราะถือว่าเป็นวัน และเวลาที่ตั้งต้นปีใหม่^๔

สรุป ความเชื่อที่เกี่ยวกับวันสังขานต์ล่อง ในสาระสำคัญของคัมภีร์ได้กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายของ พระอาทิตย์ไปสู่ราศีเมษ ตามเวลาต่าง ๆ กัน หากเคลื่อนไปยาม หรือ เวลานั้น ในวัน ๆ ก็จะทำให้มีทั้งดี และไม่ดียกขึ้น ยกตัวอย่างเช่น หากเคลื่อนหรือย้ายไปวันจันทร์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ยาม ๒ คือระหว่างเวลาตั้งแต่ ๐๗.๓๐ น.-๐๙.๐๐ น. คนที่เกิดวันอาทิตย์จะมีโชคอยู่ดีมีสุข ผู้เกิดวันจันทร์จะทุกข์ใจ เป็นต้น ในความเชื่อเหล่านี้ คนล้านนาได้ยึดถือ และนำมาปฏิบัติจนเกิดเป็นความเชื่อ และเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งในชีวิตไป

๓.๒ ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญให้ทาน

การทำบุญให้ทาน เป็นพื้นฐานของการกำจัดความตระหนี่ ความยึดมั่นถือมั่นในวัตถุสิ่งของทั้งหลายให้หมดไปจากจิตใจ ทำให้เป็นคนมีเมตตา กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ และสรรพสัตว์ทั้งหลาย เพราะการทำบุญให้ทาน เป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจให้อ่อนโยน ควรแก่การนำไปปฏิบัติ ดังที่พระเจ้าปเสนทิโกศล ทรงตรัสถามพระพุทธองค์ถึงการทำบุญให้ทานของบุคคลทั้งหลาย ด้วยการทำบุญต่าง ๆ ในวันสังขานต์ล่อง หรือวันขึ้นปีใหม่ว่า สิ่งทีบุคคลทั้งหลายเหล่านั้นปฏิบัติจะมีอานิสงส์มากน้อยเพียงใด

พระพุทธองค์ทรงตรัสเทศนาว่า ดูก่อนมหาราช การถวายทานในศาสนาของพระตถาคตนั้น ย่อมมีผลอานิสงส์มาก ผู้ใดถวายทาน ในวันขึ้นปีใหม่ หรือวันสังขานต์ล่องก็ดี ปลอ่ยสัตว์ทั้งหลายให้พ้นจากภัยอันตราย ไม่ว่าจะเป็น นก, กบ, ปู, ปลา, หอย, และเต่า ให้พ้นจากทุกข์ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายก็ดี ต่างคนต่างก็จะพ้นจากอุปัทวอันตรายทั้งหลาย และ มีอายุมันยืนยาว อีกประการหนึ่ง บาปกรรมที่เคยได้กระทำความผิดตั้งแต่ในอดีต ก็สามารถจะผ่อนจากหนักให้เป็นเบาได้

อีกประการหนึ่ง คนทั้งหลายเหล่านั้น มีอายุมันยืนยาว และจะหาทุกข์มิได้ มีรูปร่างผิวพรรณงดงาม มีสมบัติเงินทองมากมาย ก็ด้วยเดชที่ได้สร้างน้ำพระพุทธเจ้า และพระภิกษุสงฆ์สามเณร ผู้เป็นลูกศิษย์ของพระตถาคต และได้อาบน้ำพ่อกแม่ทั้งหลาย ในวันสังขานต์ล่อง หรือ

^๔ สุบิน รักทิม, “ประเพณีสงกรานต์”, จุลสาร มุลนิธิ โอภาสี จังหวัดแพร่, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม – เมษายน, ๒๕๓๔), หน้า ๔.

วันขึ้นปีใหม่ มีอานิสงส์มากมายยิ่งนัก^๕ นอกจากนี้พระพุทธรองค์ยังได้ตรัสถึงอานิสงส์แก่พระเจ้าปเสนทิโกศลอีกว่า คุณก่อนมหาราช ผู้ใดได้อาบน้ำอบน้ำหอมแก่พระภิกษุสามเณรทั้งหลาย อันล้วนแล้วแต่เป็นลูกศิษย์เราพระตถาคต บุคคลนั้นจะปราศจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งหลายทั้งปวง หากแม้ว่าได้ไปเกิดในเมืองฟ้า ก็ย่อมที่จะประเสริฐกว่าเทวดาทั้งหลาย หากว่าได้มาเกิดในเมืองมนุษย์ ก็ย่อมที่จะได้เป็นพระราชามหากษัตริย์ เป็นใหญ่แก่คนทั้งหลายทั้งในประเทศ และนอกประเทศ คุณก่อนมหาราช อีกประการหนึ่ง บุคคลเหล่านั้น เกิดมาย่อมมีผิวพรรณที่สวยงามเป็นที่รักแก่คน และเทวดาทั้งหลาย สมบูรณ์ไปด้วยทรัพย์สมบัติพร้อมไปด้วยเงินทอง มีบริวารลาภยศมากมาย หากมีลูกหญิงหรือลูกชาย ก็จะประเสริฐเฉลียวลดาอย่างยิ่ง^๖ ในที่สุดแห่งการสดับรับฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าแล้ว พระเจ้าปเสนทิโกศล พร้อมด้วยพุทธบริษัททั้งหลาย ต่างก็ได้ถึงธรรมวิเศษ ถึงโศดาปัตติผล ตามผลบุญแห่งคนที่ได้ปฏิบัติมา

จึงเป็นความเชื่อที่ชาวล้านนายึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการรดน้ำคำหัว ผู้สูงอายุ หรือการสรงน้ำพระภิกษุสามเณร การขนทรายเข้าวัด การปล่อยสัตว์ ตลอดจนจนถึงการทำบุญให้ทาน การปฏิบัติในสิ่งเหล่านี้ ก็เพื่อต้องการประโยชน์ที่ตนพึงจะได้รับ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาก็ได้กล่าวเอาไว้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับถึง ๓ ประการด้วยกัน กล่าวคือ ประโยชน์ในโลกนี้ ประโยชน์ในโลกหน้า และประโยชน์อย่างยิ่ง คือ มรรค ผล นิพพาน ด้วยเหตุนี้ ชาวล้านนาจึงมีความศรัทธาเลื่อมใสในการบำเพ็ญบุญให้ทาน

สรุป การทำบุญให้ทานหากจะพูดกันตรง ๆ ก็สามารถที่จะกล่าวได้ว่า การทำบุญให้ทานเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่สำคัญ ที่คนไทยพุทธจะต้องประพฤติปฏิบัติเป็นชีวิตจิตใจอยู่แล้ว แต่เมื่อได้ฟังหรือได้ศึกษาจากคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ จึงทำให้เกิดความเชื่อที่ประกอบไปด้วยศรัทธา ยกตัวอย่างเช่น คนใดที่มาทำบุญให้ทานในวันขึ้นปีใหม่ก็ดี ปล่อยสัตว์ก็ดี ตักน้ำมาสรงพระพุทธรูป และพระภิกษุสามเณรก็ดี ได้รดน้ำคำหัวพ่อแม่ก็ดี ก็จะทำให้พ้นจากภัยไกลจากเวร จะมีอายุมั่นคงขวัญยืน ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ แม้จะเกิดในเมืองฟ้า ก็จะประเสริฐกว่าเทวดาทั้งหลาย หากได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ก็ได้เป็นใหญ่เป็นโต เหล่านี้เป็นความเชื่อเกี่ยวกับการให้ทานของคนล้านนา ซึ่งเกิดจากคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ทั้งนั้น

^๕ ปรากฏในคัมภีร์ ไบลานที่ ๒๕ – ๒๖.

^๖ ปรากฏในคัมภีร์ ไบลานที่ ๕ – ๖.

๓.๓ ความเชื่อเกี่ยวกับการพยากรณ์อากาศ

ปีใดฟ้าร้องต้นปี ตั้งแต่เดือน ๖ ขึ้น ๔ ค่ำ ไปถึงเดือน ๗ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ขอให้ฟังทุกทิศ หากว่าร้องทางทิศตะวันออก ได้ชื่อว่า เทวดา เปิดประตูเหล็ก คนทั้งหลายจะล้มเจ็บปางตาย ฝนตกตลอดปี ข้าวไร่ข้าวนาอุดมสมบูรณ์ดียิ่งนัก

หากปีใดร้องทิศตะวันออกเฉียงใต้ ได้ชื่อว่า เทวดาเปิดประตูลม ปีนั้นมีลมเยอะ ฝนไม่ค่อยมีมาก ข้าวไร่ข้าวนาไม่สู้ดีนัก คนทั้งหลายมักเจ็บไข้ได้ป่วย และข้าวยากมากแพง

หากปีใดร้องทางทิศใต้ ได้ชื่อว่า เทวดาเปิดประตูไฟ ตลอดทั้งปี ผู้คนมักเจ็บไข้ ได้ป่วย และอดอยาก ข้าวกล้าไม่สู้ดีนัก

หากปีใดร้องทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ได้ชื่อว่า เทวดาเปิดประตูหิน ปีนั้นฝนมาก คนมักเจ็บป่วยนิดหน่อย ส่วนบ้านเมืองจะเกิดศึกสงคราม

หากปีใดร้องทิศตะวันตก ได้ชื่อว่า เทวดาเปิดประตูน้ำ ในปีนั้นคนมักเป็นโรคทางเดินอาหาร ชาวบ้านชาวเมือง จะมีปากเสียงกัน ฝนมีเล็กน้อย

หากปีใดร้องทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ปีนั้นชื่อว่า เทวดาเปิดประตูทอง ผู้คนอยู่อย่างมีความสุข แต่จะแพ้สัตว์ ๔ เท้า ๒ เท้า ฟ้าฝนมีพอประมาณ

หากปีใดร้องทางทิศเหนือ ชื่อว่า เทวดาเปิดประตูเงิน ปีนั้นน้ำจะท่วมบ้านท่วมเมือง นาดอนดี

หากปีใดร้องทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ชื่อว่า เทวดาเปิดประตูดิน ฝนมีมาก น้ำจะท่วมบ้านท่วมเมือง แต่ข้าวกล้าไร่นา ต้นมะพร้าว ต้นตาลงอกงามดี ผู้คนอยู่ดีมีสุข ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นในปีนั้น^๖

สรุป ความเชื่อเกี่ยวกับการพยากรณ์อากาศ ได้ปรากฏในคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ ซึ่งชาวล้านนาได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างมั่นคง เช่น ปีใดฟ้าร้องทิศตะวันออกเฉียงใต้ ชื่อว่า เทวดาเปิดประตูลม ทำนายว่า ปีนั้นลมเยอะ ฟ้าฝนไม่ค่อยดี ข้าวไร่ข้าวนาไม่สู้ดีนัก ผู้คนมักล้มป่วย ข้าวยากมากแพง เป็นต้น ความเชื่อเหล่านี้ คนล้านนาได้ยึดถือและปฏิบัติตามโดยตลอด จนกลายเป็นวิถีชีวิตไปในที่สุด

^๖ ปรากฏในคัมภีร์ ไบลานที่ ๕ - ๑๐.

๓.๔ ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างธรรมประจำปีเกิด

ในคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ได้กล่าวถึงบุคคลที่เกิดตรงกับวันสังขานต์ลอง หรือวันขึ้นปีใหม่ไว้ดังนี้ว่า

บุคคลผู้ใดเกิดปีจอ (ชวด) ให้สร้างธรรมเมษะถวาย สร้างบ่อน้ำ และสร้างศาลาให้ทาน จะทำให้สมบุรณด้วยทรัพย์สิ้นเงินทอง ช้าง ม้า ข้าราชการบริวาร จะมีอายุมันยืนยาว

บุคคลใดเกิดปีเป่า (ฉลู) ให้สร้างธรรมเวชสันดรชาดก และโรงครัวถวาย จะทำให้มีอายุดี มีอายุมันยืนยาว

บุคคลใดเกิดปีขาล (เถาะ) ให้สร้างธรรมสุทนต์ สร้างศาลาบาดถวาย ก็จะทำให้มีสุข มีทรัพย์สิ้นเงินทอง มีอายุมันยืนยาว

บุคคลใดเกิดปีเหมา (เถาะ) ให้สร้างธรรมเนมิราช และสร้างธรรมาสน์ถวาย ก็จะทำให้มีทรัพย์สิ้นเงินทอง มีอายุมันยืนยาว

บุคคลใดเกิดปีสิ (มะโรง) ให้สร้างธรรมสมภมิตร และสร้างเจดีย์ถวาย จะทำให้มีฤทธิ์เดชมีทรัพย์สิ้นเงินทอง มีอายุมันยืนยาว

บุคคลใดเกิดปีไฉ้ (มะเส็ง) ให้สร้างธรรมภริทต และดอกไม้มงคลถวาย จะทำให้มีทรัพย์สิ้นเงินทอง มีอายุมันยืนยาว

บุคคลใดเกิดปีระก้า (มะเมีย) ให้สร้างธรรมสุทนต์ และอาสนะสงฆ์ถวาย ก็จะมีทรัพย์สิ้นเงินทอง มีอายุมันยืนยาว

บุคคลใดเกิดปีเมียด (มะแม) ให้สร้างธรรมพญาช้างฉัททันต์ถวาย ก็จะทำให้มีทรัพย์สิ้นเงินทอง และมีอายุมันยืนยาว

บุคคลใดเกิดปีสัน (วอก) ให้สร้างธรรมโศก และสร้างกำแพงถวาย ก็จะมีอายุมันยืนยาว

บุคคลใดเกิดปีเถาะ (ระกา) ให้สร้างธรรมสิทธัตถะ และให้สร้างเจดีย์วิหารถวาย ก็จะทำให้มีทรัพย์สิ้นเงินทอง มีอายุมันยืนยาว

บุคคลใดเกิดปีเถาะ (จอ) ให้สร้างธรรมกุสราช และสร้างธรรมาสน์ถวาย ก็จะทำให้มีทรัพย์สิ้นเงินทอง มีอายุมันยืนยาว

บุคคลใดเกิดปีไก่ (กุน) ให้สร้างธรรมสุทนต์โสมถวาย และสร้างโรงสำหรับสรง และดื่มถวาย ก็จะทำให้มีทรัพย์สิ้นเงินทอง มีอายุมันยืนยาว^๔

^๔ ปรากฏในคัมภีร์ ไบหลานที่ ๑๘ – ๒๑.

สรุป ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างกรรมประจำปีเกิด ซึ่งได้ปรากฏในคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ ที่ได้กล่าวถึงการสร้างกรรมถวาย ยกตัวอย่างเช่น บุคคลใดเกิดปีเหมา (ปีเถาะ) ให้สร้างกรรมเนมิราช และสร้างกรรมมาสน์ถวาย จะทำให้มีทรัพย์สิ้นเงินทอง และจะทำให้มีอายุมั่นคงขวัญขึ้น ความเชื่อเหล่านี้ ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนล้านนาไปในที่สุด

๓.๕ ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างกรรมประจำวันเกิดถวาย

บุคคลใดเกิดวันอาทิตย์ ให้สร้างกรรมสังคินีถวาย

บุคคลใดเกิดวันจันทร์ ให้สร้างกรรมวิภังคะถวาย

บุคคลใดเกิดวันอังคาร ให้สร้างกรรมธาดูคาถาถวาย

บุคคลใดเกิดวันพุธ ให้สร้างกรรมบุคคลบัญญัติถวาย

บุคคลใดเกิดวันพฤหัสบดี ให้สร้างกรรมกถาวัตถุถวาย

บุคคลใดเกิดวันศุกร์ ให้สร้างกรรมยมกถวาย

บุคคลใดเกิดวันเสาร์ ให้สร้างกรรมมหาปฏิฐานถวาย

ทั้งหมดนี้เป็นยอดแห่งการให้ทาน ในเมื่อบุคคลใดได้ยึดถือ และปฏิบัติตามดังนี้แล้ว ก็จะทำให้บุคคลเหล่านั้น เกิดกำลังใจในการประพฤติแต่สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต^๕

ในความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างกรรมถวายนั้น เป็นความเชื่อที่ปรากฏในคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ที่ว่าด้วยการให้ธรรมเป็นทาน ชนะการให้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ นักปราชญ์ชาวล้านนาในอดีตจึงนิยมเขียนธรรม หรือเขียนคัมภีร์ถวายไว้ตามวัดต่าง ๆ นอกจากเป็นการทำบุญให้ทานแล้ว ยังเป็นการจรรโลงไว้ซึ่งหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาให้สืบทอดต่อไป

สรุป จากความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างกรรมประจำวันเกิด ถือเป็นความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ว่า บุคคลใดเกิดวันไหน ก็ให้ถวายกรรมที่เหมาะสมกับวันนั้น เช่น เกิดวันอาทิตย์ ก็ให้ถวายกรรมสังคินี เป็นต้น ถือเป็นยอดแห่งการให้ทาน ย่อมทำให้เกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล

^๕ ปรากฏในคัมภีร์ ไบลานที่ ๑๘ – ๒๑.

๓.๖ ความเชื่อเกี่ยวกับทิศในการสระผมในวันขึ้นปีใหม่

ความเชื่อเกี่ยวกับทิศในการรดน้ำคำหัว หรือสระผมในวันขึ้นปีใหม่ เพื่อให้เกิดเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตนั้น ในคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ฉบับล้านนาได้กล่าวไว้ดังนี้ว่า ถ้าวันสังฆานต์ต้องตรงกับวันใด ให้หันหน้าไปตามทิศนั้น ๆ เช่น

ตรงกับวันอาทิตย์ ให้หันหน้าไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้

ตรงกับวันจันทร์ ให้หันหน้าไปทางทิศตะวันออก

ตรงกับวันอังคาร ให้หันหน้าไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

ตรงกับวันพุธ ให้หันหน้าไปทางทิศเหนือ

ตรงกับวันพฤหัสบดี ให้หันหน้าไปทางทิศใต้

ตรงกับวันศุกร์ ให้หันหน้าไปทางทิศตะวันตก

ตรงกับวันเสาร์ ให้หันหน้าไปทางทิศตะวันออก

หากบุคคลใดปฏิบัติตามดังนี้แล้ว ก็จะทำให้มีอายุยืนยาว^{๙๙} จึงเป็นความเชื่อที่ชาวล้านนาได้ยึดถือ และปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์วันขึ้นปีใหม่

สรุป ความเชื่อเกี่ยวกับทิศในการสระผมในวันขึ้นปีใหม่สงกรานต์ เป็นความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ว่า หากบุคคลใด ต้องการความเป็นสิริมงคล ต้องการที่จะมีอายุยืนยาว ก็ควรสระผมในวันขึ้นปีใหม่ตามแนวทางเหล่านี้ คนล้านนาได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

สรุป ความเชื่อที่ปรากฏในคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่อันล้านนา เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับวันสังฆานต์ต้อง ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญให้ทาน ความเชื่อเกี่ยวกับการพยากรณ์อากาศ ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างธรรมประจำปีเกิด ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างธรรมประจำวันเกิด และความเชื่อเกี่ยวกับทิศในการสระผมในวันขึ้นปีใหม่สงกรานต์ ความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้เป็นความเชื่อที่ก่อให้เกิดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และพิธีกรรม ที่ชาวล้านนาได้ยึดถือเป็นแบบอย่าง และนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน ให้เหมาะสมกับกาลเวลา แต่โดยเนื้อหาสาระที่สำคัญแล้ว ยังยึดมั่นตามโบราณประเพณีหรือตามสาระสำคัญของคัมภีร์อานิสงส์ ปีใหม่ โดยไม่คลาดเคลื่อนไปจากสาระเดิม ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ นักปราชญ์ชาวล้านนา ในอดีตได้รจนาริบายเอาไว้ และต้องการให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา และนำไปปฏิบัติเพื่อที่จะได้ช่วยกันอนุรักษ์ และรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และพิธีกรรมที่ดีงาม ให้เป็นสมบัติของสังคมล้านนาสืบไปตราบนานเท่านาน

^{๙๙} ปรากฏในคัมภีร์ ไบลานที่ ๑๗.